

POSTANOWIENIE

Dnia 20 grudnia 2005 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Pietrkowski (przewodniczący)

SSN Maria Grzelka (sprawozdawca)

SSN Zbigniew Strus

w sprawie z wniosku Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w L. przy uczestnictwie A. P. i S. P. o wpis hipoteki przymusowej, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 20 grudnia 2005 r., kasacji uczestnika S. P. od postanowienia Sądu Okręgowego w L. z dnia 6 stycznia 2005 r., sygn. akt II Ca (...),

uchyla zaskarżone postanowienie oraz poprzedzające je postanowienie Sądu Rejonowego w L. z dnia 7 maja 2004 r. sygn. akt Dz. Kw. (...) i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w L. do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Nieruchomość objęta księgą wieczystą nr (...) Sądu Rejonowego w L. stanowi własność małżonków A. i S. P. w ramach umownie rozszerzonej ustawowej wspólności majątkowej małżeńskiej. W dniu 16 grudnia 2003 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. wniósł o wpisanie w w/w księdze wieczystej trzech hipotek przymusowych w kwotach odpowiednio 8.037,13 zł, 35.792,83 zł i 221.911,96 zł dla zabezpieczenia wierzytelności przysługującej mu do S. P. z tytułu zaległości składkowych. Do wniosków o wpisy załączył decyzje z dnia 21 listopada 2003 r. nr nr WU (...), WU (...) i WU (...) stwierdzające powstanie zaległości oraz ich wysokość, a także – dowody doręczenia decyzji S. P. Jako prawną podstawę żądanych wpisów wskazał m.in. art. 26 ust. 2, 3 3„a” i 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.

U. Nr 137, poz. 887 ze zm.). Referendarz Sądu Rejonowego w L. wezwał wnioskodawcę w trybie art. 130 § 1 k.p.c. do usunięcia braków formalnych wniosków przez złożenie tytułów egzekucyjnych zaopatrzonych w klauzule wykonalności przeciwko małżonce dłużnika A. P., a następnie uznając, że wymagane tytuły zostały przez ZUS złożone, wpisał w dziale IV księgi wieczystej nr (...) hipoteki przymusowe w kwotach 8.037,31 zł, 35.792,83 zł i 221.911,96 zł wraz z należnymi odsetkami na rzecz Skarbu Państwa – Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

Skarga małżonków A. i S. P. na powyższe czynności Referendarza nie została uwzględniona. Ich apelacja od postanowienia Sądu Rejonowego w L., utrzymującego w mocy zaskarżone wpisy, została oddalona przez Sąd Okręgowy w L. postanowieniem z dnia 6 stycznia 2005 r. Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji, że podstawą wpisów hipotek były administracyjne tytuły wykonawcze opiewające na oboje uczestników postępowania, których zasadności ani wymagalności Sąd wieczystoksięgowy nie był władny badać.

W kasacji uczestnik postępowania S. P. zarzucił powyższemu orzeczeniu naruszenie przepisów postępowania – art. 382, 233 § 1 w zw. z art. 391, 626⁸ § 2 k.p.c. oraz art. 26 § 1 i 2, 27 § 1 i 327c⁹, 15, 32 i 33 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (jedn. Tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 110, poz. 968 ze zm.) przez błędną ocenę, że tytuły wykonawcze złożone przez wnioskodawcę są administracyjnymi tytułami wykonawczymi w rozumieniu art. 27 § 1 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Ponadto, zarzucił naruszenie prawa materialnego – art. 109 § 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (jedn. Tekst: Dz. U. z 2001 r. Nr 124, poz. 1361 ze zm.) oraz art. 26 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 887 ze zm.) w zw. z art. 35 § 2 ust. 2 Ordynacji podatkowej (Dz. U. z 1997 r. Nr 137, poz. 926 ze zm.) przez zastosowanie w/w przepisów ze skutkiem w postaci wpisania hipotek mimo braku do tego podstaw. Skarżący wnosił o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w L. do ponownego rozpoznania lub o zmianę tego postanowienia i uwzględnienie apelacji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z treści wniosków oraz załączonych do nich dokumentów wynika, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych domagał się wpisów hipotek przymusowych na podstawie nieostatecznych decyzji stwierdzających istnienie zaległości składowych od dłużnika S. P. i dłużnikowi doręczonych, tj. w trybie przewidzianym w art. 26 ust. 3, 3 „a” pkt 2 i ust.

4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 110 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece. Powyższe wnioski podlegały rozważeniu pod kątem wymogów z art. 626⁸ § 1 i 2 k.p.c. przy uwzględnieniu art. 111 ustawy o księgach wieczystych i hipotece. W uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2004 r. III CZP 33/04 (OSNC 2005, nr 3, poz. 43) Sąd Najwyższy rozstrzygnął, że doręczona dłużnikowi decyzja ZUS dotycząca zaległości składowych stanowi podstawę wpisu w księdze wieczystej hipoteki przymusowej na nieruchomości będącej przedmiotem współwłasności łącznej dłużnika i jego małżonka; taka hipoteka przymusowa jest hipoteką kaucyjną. Referendarz Sądu Rejonowego mógł zatem wnioski uwzględnić, ale przy zastosowaniu formuły wpisów „do kwoty ...” albo wnioski oddalić uznając, że do wpisów hipotek zwykłych („w kwocie”) brak było podstaw. W każdym razie Referendarz Sądu Rejonowego nie był władny (zarówno ze względów materialno-prawnych jak i procesowych) wzywać wnioskodawcę do przedstawienia tytułów wykonawczych opiewających na małżonkę dłużnika, a następnie – wbrew woli wnioskodawcy – dokonywać wpisów na innej podstawie faktycznej i prawnej (art. 35 § 2 Ordynacji podatkowej, art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 109 ust. 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece) aniżeli wskazana we wnioskach. Tego rodzaju działanie Referendarza, oraz aprobatą tego przez Sąd Rejonowy a w kolejności - przez Sąd Okręgowy, same w sobie mogły przesądzać o wadliwości dokonanych wpisów, jako niezgodnych w rozpoznawanej sprawie z treścią wniosków, a przez to naruszających art. 67 ustawy o księgach wieczystych i hipotece w zw. z art. 626⁸ § 1 i 2 k.p.c. O braku woli ZUS-u wpisania hipotek zwykłych, stanowiących swego rodzaju początek egzekwowalności określonych wierzytelności mógł w okolicznościach niniejszej sprawy świadczyć już tylko fakt, że wnioskodawca sporządził dokumenty na kartach 123, 128, 133 dopiero po doręczeniu mu sądowych wezwań do ich załączenia oraz nie wypełnił we właściwy sposób rubryki nr „7” dokumentów nr (...)/2004. Wymieniając bowiem w rubryce „7” Sąd Rejonowy wnioskodawca dał wyraz temu, iż czyni zadość wezwaniu Sądu a nie, że wystawia dokument, o którym mowa w art. 26 i 27 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Potwierdzeniem tego są dalsze uchybienia jakimi charakteryzują się dowody na kartach 123, 128, 133, a to – brak wskazania, że adresatami tytułu są małżonkowie A. i S. P., że A. P. nie jest podmiotem, u którego powstało zobowiązanie, że odpowiedzialność A. P. wynika z mocy samego prawa (por. cyt. wyżej uchwałę SN z dnia 28.X.2004 r. III CZP 33/04), że doręczono adresatom

tytułu wykonawczego upomnienie lub, że nie było obowiązku doręczenia upomnienia, oraz brak pouczenia o prawie wniesienia zarzutów.

Kasacja nie zawiera zarzutów dotyczących braku podstaw do wpisu hipotek zwykłych, wręcz zdaje się aprobować stanowisko wyrażone w tym zakresie w zaskarżonym postanowieniu, w związku z czym Sąd Najwyższy nie był władny dokonać oceny tego postanowienia pod kątem zgodności wpisów z żądaniem wnioskodawcy. Jednakże z przyczyn wskazanych w podstawach kasacyjnych zaskarżone orzeczenie także podlegało uchyleniu. Rację ma bowiem skarżący, że uchybienia dotyczące dowodów na kartach 123, 128 i 133 szczegółowo opisane w kasacji, a także przedstawione wyżej w nin. uzasadnieniu, dyskwalifikowały te dokumenty jako tytuły wykonawcze w rozumieniu art. 27 ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji, co nie powinno było ująć uwagi Referendarza oraz Sądów orzekających na podstawie art. 626⁸ § 1 i 2 k.p.c.

Z przedstawionych względów Sąd Najwyższy orzekł jak wyżej (art. 393¹³ § 1 k.p.c. w brzmieniu sprzed zmian wprowadzonych ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy – kodeks postępowania cywilnego ... (-) Dz. U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98 w zw. z art. 3 i 6 w/w ustawy).

O kosztach orzeczono na podstawie art. 108 § 2 k.p.c.